

УДК 635.21:631.53.01

Подгаєцький А. А.^{1*}, Фурдига М. М.², Києнко З. Б.³

¹Сумський національний аграрний університет, вул. Г. Кондратьєва, 160, м. Суми, 40021, Україна, *e-mail: podgaje@mail.ru

²Інститут картоплярства НААН, вул. Чкалова, 22, сел. Немішаєве, Бородянський р-н, Київська обл., 07853, Україна

³Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна

СТАНДАРТИ В СЕЛЕКЦІЙНИХ ТА ПЕРЕДСЕЛЕКЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ З КАРТОПЛЕЮ

Створення та випробування сортів сільськогосподарських культур, у тому числі картоплі, багатоступінчастий процес. Існують й інші особливості виконання досліджень у цьому напрямі. Насамперед, це вдало підібраний вихідний передселекційний та селекційний матеріал, використання якого регламентує генетичний потенціал потомства. Важливим також є наявність значних обсягів матеріалу на перших етапах створення сортів. Наприклад, вважається, що в картоплі ймовірність відбору сорту реалізується серед 10 тис. сіянців. Через відсутність можливості і потреби випробувати впродовж кількох років селекційний матеріал у обсягах сіянців першого року на кожному з етапів проводить вибраковування неконкурентно здатного матеріалу. Критеріями цієї роботи є порівняння прояву ознак у гібридів та стандартів.

Зважаючи на різну направленість селекційних досліджень зі створення та випробування сортів картоплі підходи до визначення стандартів різні. Згідно з Положенням про Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні за стандарт урожайності приймається усереднене значення прояву показника у сортів, «що пройшли державну реєстрацію за п'ять попередніх років на величину верхнього значення довірчого інтервалу...».

Водночас сортовипробування відбувається у різних природно-кліматичних зонах з неоднаковою реакцією сортів на комплекс зовнішніх факторів, а тому усереднене значення врожайності, вираховане для усіх сортів, частина з яких не буде рекомендована для певних зон вирощування, вносить неточність у сортовипробування. Значно точніше буде враховувати середнє сортів у кожній із зон випробування.

Ще складнішим виявляється визначення сортів-стандартів у селекційному процесі. На цьому етапі окреслюється рекомендований напрям використання майбутнього сорту, його стійкість проти хвороб і шкідників тощо. А для цього необхідно застосовувати спеціалізовані сорти-стандарті. Найвищий рівень їх спеціалізації досягається за дослідження стійкості проти цистоутворюючих картопляних нематод та раку картоплі. Для визначення резистентності проти патотипів першого та біотипів останнього використовуються спеціальні сорти (гібриди) диференціатори.

Існують складнощі визначення сортів-стандартів за конкурсно-екологічного випробування в різних зонах. Нечасто можна виділити сорти, які б найбільш повно реалізували свій генетичний потенціал у різних умовах. Тому, вважаємо проблема стандартів у селекції та сортовипробуванні картоплі досі не вирішена.

УДК 631.527.1

Реут А. А., Миронова Л. Н.

*ФГБУН Ботанический сад-институт Уфимского научного центра РАН,
ул. Менделеева, 195, корп. 3, г. Уфа, 450080, Россия, e-mail: cvetok.79@mail.ru*

СЕЛЕКЦИЯ ДЕКОРАТИВНЫХ ТРАВЯНИСТЫХ КУЛЬТУР В РЕСПУБЛИКЕ БАШКОРТОСТАН

В Башкирии работы по созданию новых сортов пиона гибридного были начаты еще в 50-х гг. XX века О. А. Кравченко и Л. С. Новиковой. Ими было создано 6 сортов ('Аппасионата', 'Ветеран', 'Надежда', 'Утро Родины', 'Юбилей Революции', 'Южный Урал'), пользующихся широким спросом среди населения РБ и за ее пределами. По другим культурам селекционная работа не проводилась.

За период с 1995 по 2016 гг. на базе Ботанического сада-института УНЦ РАН методами межвидовой и межсортной гибридизации было создано 126 новых сортов декоративных культур, в том числе пионов – 25 ('Аврора', 'Аркаим', 'Иремель', 'Людмила Миронова', 'Мечта С.П. Королева', 'Мустай Карим', 'Ольга Кравченко', 'Рудольф Нуреев', 'Сашенька', 'Песня Курая', 'Полярник-8', 'Сабантуй', 'Торнадо', 'Чак-Чак', 'Чингиз-Хан', 'Урал-Батыр', 'Уфимец', 'Башкирский', 'Июнь', 'Огни Уфы', 'Розовая Дымка', 'Уралец', 'Салават', 'Сережа', 'Утро Туманное'), ирисов – 13 ('Амина', 'Кашкадан', 'Салават Чемпион', 'Салям', 'Акмулла', 'Зигальга', 'Инзер', 'Ирендык', 'Нугуш', 'Сагит Агиш', 'Ургун', 'Юрюзань', 'Александр Матросов'), хризантем – 72 ('Директор З. Х. Шигапов', 'Загир Исмагилов', 'Памяти Е. В. Кучерова', 'Профессор Л. М. Абрамова', 'Доктор В. П. Путенихин', 'Регина', 'Дина', 'Ленвера', 'Алтын Ай', 'Земфира', 'Осенние Грезы', 'Хадия Давлетшина', 'Дуслык-450', 'Страна Айгуль', 'Волны Агидели', 'Золотая Юрта', 'Шиханы Башкирии', 'Памяти Н. В. Старовой', 'Байрам', 'Виват Ботанику', 'Памяти С. А. Мамаева', 'Памяти А. К. Мубарякова', 'Кандры-Куль', 'Огни Уфы', 'Альфира', 'Сакмара', 'Ватан', 'Белая Река', 'Журавлиная Песнь', 'Зухра', 'Гульфия', 'Насима', 'Атыш', 'Афарин', 'Гюзель', 'Караидель', 'Лейсан', 'Мажит Гафури', 'Нэркэс', 'Полянка', 'Радик Гареев', 'Рима Байбурина', 'Аниса, Башкирочка', 'Гульшат', 'Зульфия', 'Карима', 'Рамзия', 'Уфимская Юбилейная', 'Фахания', 'Актаныш', 'Вечный Огонь', 'Сиреневое Чудо', 'Солнечная Башкирия', 'Тагзима', 'Алтын Солок', 'Краса Осени', 'Розовое Изобилие', 'Салют Победы', 'Сестричка Эльвира', 'Чудное Мгновение', 'Юбилей Победы', 'Ариадна', 'Персиянка', 'Подарок Уфимцам', 'Розовая Фея', 'Урал-Тау', 'Фарида Кудашева', 'Веселая Долина', 'Нежная Муза', 'Прощальная Краса', 'Уральская

Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку